

MOŽNOSTI PRÍPRAVY ČLENOV DOBROVOLNÝCH HASIČSKÝCH ZBOROV

JOZEF TURAC

Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika

ABSTRACT

Voluntary fire protection in Slovakia currently records development in organizational, financial, professional and legislative terms. The intervention of these fire brigades, the willingness to help others with self-esteem, and the will to learn, is a positive response and interest in their activities among the Fire and Rescue Corps, as well as in the professional and laic public. However, there are still gaps, inconsistencies and inadequate legislative basis for this issue in the field of training of members of voluntary fire brigades. These are the inconsistencies between the content of the basic and the improvement of the training of the members of the fire-fighting units, the area of safety and health at work is no longer reworked within the specialized and cyclical training of members and employees.

Key words: fire brigades, volunteer fire department municipalities, training

ABSTRAKT

Dobrovoľná požiarna ochrana na Slovensku v súčasnosti zaznamenáva rozvoj po organizačnej, finančnej, profesionálnej i legislatívnej stránke. Zásahová činnosť týchto hasičských jednotiek, ochota pomáhať nezištne druhým ale i vôľa učiť sa, budí pozitívny ohlas a záujem o ich činnosť medzi príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru, ako aj v radoch odbornej i laickej verejnosti. V oblasti odbornej prípravy členov dobrovoľných hasičských zborov sú však stále medzery, nejednotnosť a nedostatočný

legislatívny základ tejto problematiky. Jedná sa o nejednotnosť obsahu základnej a zdokonaľovacej prípravy členov hasičských jednotiek, oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci už nie je preškoľovaná v rámci špecializovanej a cyklickej prípravy členov a zamestnancov.

Kľúčové slová: hasičské jednotky, dobrovoľný hasičský zbor, odborná príprava

Úvod

Dobrovoľníctvo je výpovedou úrovne spoločnosti a tiež výpovedou zrelosti človeka¹. Dobrovoľníctvo v podstate predstavuje pomocť človeku v núdzi, v rôznych nepriaznivých situáciách. To platí aj v prípade dobrovoľných hasičských zborov. Ich členovia totiž okrem priamej nepretržitej a nezištnej pomoci riskujú vlastné zdravie, životy, a dobrovoľne sa vystavujú bezprostrednému nebezpečenstvu.

Zlomovým bodom a najmä krokom vpred v oblasti dobrovoľných hasičských zborov bol rok 2014. V tomto roku bol prijatý zákon o dobrovoľnej požiarnej ochrane č. 37/2014 Z.z.², a následne niekoľkými novelizáciami vyhlášky o hasičských jednotkách č. 611/2006³, ktoré vyplynuli z koncepcie Ministerstva vnútra SR dotýkajúcej sa spolupráce s Dobrovoľnou požiarňou ochranou SR o celoplošnom rozmiestnení síl a prostriedkov hasičských jednotiek na území SR. Dobrovoľným hasičským zborom sa tak začína venovať zvýšená pozornosť v oblasti materiálo-technickej i finančnej. Aj to sú dôvody potreby rozvoja a zvyšujúcej sa aktivity týchto požiarňových jednotiek. Zásahová činnosť hasičských jednotiek v Slovenskej republike spočíva nielen v zdoľávaní požiarov, ale aj vo vykonávaní iných zásahov na záchranu života a zdravia osôb, majetku i životného prostredia, napr. zásahy pri dopravných nehodách, haváriách, živelných pohromách a pod.⁴ Napriek nedostatku finančných prostriedkov si problematika dobrovoľnej požiarnej ochrany vyžaduje trvalú pozornosť a podporu.

¹ A. Pavlovičová, *Pohľad na dobrovoľníctvo z pohľadu profesionality a ľudskosti*, [in:] *Poslanie a práca dobrovoľníkov v Trnavskom samosprávnom kraji*, Trnavský samosprávny kraj 2012, p. 166.

² Zákon č. 37/2014 Z.z. o dobrovoľnej požiarnej ochrane.

³ Vyhláška MV SR č. 611/2006 o hasičských jednotkách.

⁴ M. Marcinek, *Efektívne využitie dobrovoľných hasičských zborov obcí v celoplošnom rozmiestnení na území slovenskej republiky a ich kategorizácia*, „Košícká bezpečnostná revue“ 1/2015, <http://www.vsbm.sk/data/revue/revue-1-15.pdf>.

Delenie hasičských jednotiek:

- Hasičský a záchranný zbor (HaZZ), zriadený osobitným predpisom Zák. č. 315/2001 Z. z.⁵,
- závodný hasičský útvar (ZHÚ),
- závodný hasičský zbor (ZHZ),
- dobrovoľný hasičský zbor (DHZ), ktorý je zložený z fyzických osôb, činnosť vykonávajú členovia DHZ.

Rozdelenie dobrovoľných hasičských zborov obcí – kategórie:

- A1 – hasičská jednotka prvého nasadenia,
- A – hasičská jednotka prvého nasadenia,
- B – Hasičská jednotka určená na podporu zboru – diaľková doprava vody,
- C – Hasičská jednotka určená na podporu zboru – diaľková doprava vody, tylové zabezpečenie,
- D – Hasičská jednotka určená na podporu zboru – poskytovanie pomoci v oblastiach pri dlhotrvajúcich a zložitejších zásahoch.

Rozdelenie dobrovoľných hasičských zborov špeciál – kategórie:

- špeciál ľahký,
- špeciál ťažký,
- logistický špeciál⁶.

Úlohy hasičských jednotiek DHZ:

- vykonáva záchranu osôb ohrozených požiarom a zdoláva požiare,
- vykonáva záchranu zvierat a majetku ohrozených požiarom,
- vykonáva záchranné práce pri živelných pohromách,
- poskytuje pomoc podľa svojich technických možností a odbornej kvalifikácie pri bezprostrednom ohrození života osôb pri nehodách a iných mimoriadnych udalostiach,
- zabezpečuje akcieschopnosť hasičskej techniky a jej vecných prostriedkov, zriaďuje odborné služby a to strojnú, protiplynovú a spojovaciu,
- vykonáva v určenom rozsahu odbornú prípravu svojich zamestnancov a členov,
- ohlasuje bez zbytočného odkladu okresnému riaditeľstvu zásahy pri zdolávaní požiarov a pri vykonávaní záchranných prác počas živelných pohrôm a iných mimoriadnych udalostí,

⁵ Zákon č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore.

⁶ Vyhláška MV SR č. 201/2015 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 611/2006 Z.z. o hasičských jednotkách.

- vypracúva a vedie dokumentáciu hasičskej jednotky⁷,
- poskytuje zdravotnícke zabezpečenie, alebo technickú podporu pri policajných akciách, v prípadoch riešenia vysokoprofilových incidentov, pri pátracích akciách, zameraných na pátranie po nezvestných osobách, prestárlych osobách, osobách duševne chorých, mŕtvych alebo hľadaných osobách.

ODBORNÁ PRÍPRAVA ČLENOV HASIČSKÝCH JEDNOTIEK

Odborná príprava členov je zameraná na dosiahnutie znalosti, zručnosti, fyzickej zdatnosti a návykov potrebných na vykonávanie činnosti pri zdolávaní požiaru a vykonávaní záchranných prác pri živelných pohromách a mimoriadnych udalostiach.

Druh prípravy	Obsah prípravy	Cieľová skupina	Počet hod. prípravy	Periodicita prípravy
Základná	<ul style="list-style-type: none"> - právne predpisy - organizácia výkonu služby - výcvik - BOZP - procesy horenia - fyzická príprava 	<ul style="list-style-type: none"> - zamestnanci - členovia 	40	1x
Zdokonalovacia	<ul style="list-style-type: none"> - právne predpisy - organizácia výkonu služby - technický výcvik s HJ - zákl. procesy horenia - hasiace látky - metodika zdolávania pož. - zákl. poskytovania PP - BOZP na pracovisku - BOZP pri zásahu - fyzická príprava 	<ul style="list-style-type: none"> - zamestnanci - členovia 	72	1x ročne
Špecializovaná	<ul style="list-style-type: none"> - zvyšovanie kvalifikácie pre jednotlivé funkcie (napr. veliteľ DHZ) 	<ul style="list-style-type: none"> - zamestnanci, členovia na jednotlivých funkciách 	24 veliteľ DHZ	1x

⁷ Vyhláška MV SR č. 611/2006 o hasičských jednotkách

Cyklická	– zameraná na prehĺbenie vedomostí, zručností, návykov (napr. veliteľ DHZ)	– zamestnanci, členovia na jednotlivých funkciách	veliteľ DHZ	1x za päť rokov
Fyzická	– zdokonaľovanie fyzickej zdatnosti – zdokonaľovanie pohybových schopností	– zamestnanci – členovia		celoročne

Taktické cvičenie – forma prípravy hasičských jednotiek, vykonáva sa minimálne 1x ročne v presne určenom termíne a mieste konania cvičenia, za použitia dohodnutej techniky zásahu, v súčinnosti s inými zložkami integrovaného záchranného systému a Policajným zborom SR. Slúži na prehĺbovanie schopnosti veliteľov pri riadení síl a prostriedkov a nasadzovaní hasičskej techniky a vecných prostriedkov pri zásahu a precvičovať pripravenosť a akcieschopnosť hasičských jednotiek ako aj súčinnosť týchto jednotiek s ostatnými zložkami a to najmä:

- pri zdolávaní požiarov v objektoch s technológiou so zvýšeným nebezpečenstvom požiaru,
- pri evakuácii osôb z budov,
- pri vykonávaní záchranných prác na vodnej ploche a pod vodnou hladinou,
- pri likvidácii následkov povodní,
- pri zdolávaní lesných požiarov,
- pri likvidácii následkov dopravných nehôd,
- pri požiaroch veľkokapacitných nádrží,
- pri zdolávaní požiarov výškových objektov,
- pri vykonávaní záchranných prác v ťažko prístupných miestach a terénoch.

Previerkové cvičenie – pri tomto cvičení nie je vopred dohodnutý termín a miesto konania, ani potreba síl a prostriedkov. Vykonáva sa v súčinnosti s ostatnými zložkami integrovaného záchranného systému a Policajným zborom SR s cieľom preveriť:

- pripravenosť hasičskej jednotky na zdolávanie požiarov, vykonávanie záchranných prác pri živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach podľa zadanej situácie,
- pripravenosť veliteľov hasičských jednotiek na riadenie zásahu pri zdolávaní veľkých a zložitých požiarov, vykonávanie záchranných prác pri

živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach podľa zadanej situácie, akcieschopnosť hasičskej techniky a vecných prostriedkov na vykonávanie zásahovej činnosti.

Súčasný stav základnej prípravy členov hasičských jednotiek – členov dobrovoľných hasičských zborov obce a dobrovoľných hasičských zborov „špeciál“.

Súčasná legislatíva SR v súvislosti so vzdelávaním dobrovoľných hasičov poskytuje len určitý rámec pre vzdelávanie dobrovoľných hasičov, zaoberá sa ním vyhláška MV SR č. 611/2006 Z.z. o hasičských jednotkách⁸. Zriaďovateľ dobrovoľného hasičského zboru je povinný zabezpečiť školenie pre uchádzačov o členstvo DHZ. Školenie DHZ spadá pod základnú prípravu hasičských jednotiek, ktorú je oprávnená vykonať iba právnická osoba alebo fyzická osoba-podnikateľ, ktorá má na jej vykonávanie oprávnenie vydané ministerstvom. Oprávnenie je časovo obmedzené, zamestnanci školiaceho zariadenia sú povinní absolvovať odbornú prípravu. Vyhláška o hasičských jednotkách definuje rozsah a tematické okruhy základnej prípravy. Rozsah základnej prípravy je 40 hodín, pričom počet hodín venovaný jednotlivým tematickým celkom obsahu vzdelávania si určuje školiace stredisko. Rovnako si určuje náplň a teda konkrétny obsah jednotlivých okruhov, držia sa platných predpisov, zásad a legislatívy.

IDENTIFIKOVANÉ PROBLÉMY V RÁMCI DANEJ PROBLEMATIKY

Na základe riadených rozhovorov s odborníkmi z praxe, syntézou ich vyjadrení a tiež analýzou súčasnej legislatívy Slovenskej republiky boli identifikované nasledujúce problémy v rámci základnej prípravy členov hasičských jednotiek (HJ):

- nejednotnosť obsahu základnej prípravy členov HJ v jednotlivých školiacich subjektoch,
- nejednotná forma skúšky na konci základnej prípravy členov HJ,
- nedostatočný legislatívny základ pre jednotný obsah a metodiku základnej prípravy členov HJ,
- minimálna aktivita zo strany štátu v zhotovení inštruktážnych videí a ďalšieho podporného materiálu pre praktickú časť prípravy členov HJ,
- nedostatočný čas venovaný školeniu HJ v oblasti BOZP,
- školenie HJ v oblasti BOZP vykonávané len v rámci základnej prípravy, v zdokonaľovacej a cyklickej príprave sa už nedoškoluje,

⁸ Vyhláška MV SR č. 611/2006 o hasičských jednotkách.

- absencia legislatívnych podmienok využívania moderných informačných a komunikačných technológií a potenciálu digitálneho priestoru pre praktickú implementáciu v rámci odbornej prípravy príslušníkov hasičských jednotiek na národnej úrovni, a absencia originálnej tvorby digitálneho obsahu špecializovaného edukačného nástroja, na základe výsledkov bezpečnostného výskumu, trendov a najlepších praktických skúseností.

ZÁVER

Legislatíva Slovenskej republiky v súčasnosti určuje okruh základnej prípravy členov hasičských jednotiek len veľmi okrajovo. Absentuje jednotný obsah a metodika teoretickej a praktickej časti základnej prípravy. Akreditované školiace subjekty si v rámci týchto veľmi všeobecne stanovených povinných okruhov sami volia obsah a v rámci nich následne zabezpečia materiál na prípravu. Zákon nerozlišuje prípravu členov hasičských jednotiek- členov dobrovoľných hasičských zborov podľa kategórie. Podrobnejšou špecifikáciou jednotlivých, zákonom stanovených okruhov, by sa mal obsah prípravy zjednotiť a kodifikovať. Zjednotiť by sa mala tiež forma a obsah skúšky na konci školenia. Tiež by mala mať legislatívny základ, ako je to napr. v rámci prípravy požiarnych technikov. V súčasnosti si formu a obsah skúšky volia školiace subjekty. Okrem zjednotenia obsahu základnej prípravy by malo dôjsť k úprave počtu vyučovacích hodín v oblasti BOZP. V zdokonaľovacej a cyklickej príprave členov HJ problematika v oblasti BOZP nie je vo väčšine prípadov preškoľovaná vôbec. K zjednoteniu obsahu teoretickej časti základnej, zdokonaľovacej a cyklickej prípravy členov hasičských jednotiek by mohla prispieť aj implementácia a využívanie jednotného modulu všetkými akreditovanými subjektami disponujúcimi oprávnením realizovať prípravu členov HJ. Trend využívania informačno-komunikačných prostriedkov aj v rámci odbornej prípravy hasičov, sa už v zahraničí dlhšie využíva. Legislatíva SR aj v tejto oblasti zaostáva.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. Pavlovičová A., *Pohľad na dobrovoľníctvo z pohľadu profesionality a ľudskosti*, [in:] *Poslanie a práca dobrovoľníkov v Trnavskom samosprávnom kraji*, Trnavský samosprávny kraj 2012.
2. Zákon č. 37/2014 Z.z. o dobrovoľnej požiarnej ochrane.
3. Vyhláška MV SR č. 611/2006 o hasičských jednotkách.

4. Marcinek M., *Efektívne využitie dobrovoľných hasičských zborov obcí v celoplošnom rozmiestnení na území slovenskej republiky a ich kategorizácia*, „Košická bezpečnostná revue” 1/2015, <http://www.vsbm.sk/data/revue/revue-1-15.pdf>.
5. Zákon č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore.
6. Vyhláška MV SR č. 201/2015 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 611/2006 Z.z. o hasičských jednotkách.
7. Vyhláška MV SR č. 611/2006 o hasičských jednotkách.

Ing. **Jozef TURAC**, MBA, – doktorand 4. ročníka študijného programu Bezpečnosť a obrana štátu. Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika.